

LITERATURE:

1. Montana abolition coalition ; [Електронний ресурс]: Режим доступу - <http://mtabolitionco.org>.
2. Amnesty international ; [Електронний ресурс]: Режим доступу - www.amnesty.org
3. USA TODAY ; [Електронний ресурс] : Режим доступу - www.usatoday.com
4. From “moral issues that divide us” james fieser ; [Електронний ресурс] : Режим доступу - www.utm.edu.

Чижевський Д.В.

*студент 4 курсу юридичного факультету
Київського національного університету
ім. Тараса Шевченка*

Науковий керівник: *к.ю.н., доцент,
доцент кафедри цивільного права*

*Київського національного університету
ім. Тараса Шевченка
Панова Л.В.*

ВИЩА ОСВІТА В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Могутні інтеграційні процеси, все сильніше захоплюючи всі сфери суспільного життя, вимагають адекватних відповідей від вищої освіти, посилення організації підготовки сучасного фахівця, відповідного всім вимогам міжнародного співтовариства. Стрімкий розвиток України визначається в загальному контексті європейської інтеграції з орієнтацією на фундаментальні цінності західної культури: парламентаризм, свобода дії і слова, права людини, лібералізація та інші невід’ємні атрибути суспільного демократичного співтовариства, що додасть новий виток до розвитку особливостей українського суспільства, розвитку вищої освіти в країні, що має давні міцні традиції. Неможливо переоцінити важливість потужної системи національної вищої освіти, адже кваліфіковані фахівці, це майбутнє країни в різних сферах суспільного буття та в цілому.

Аналіз особливостей структури, системи управління та видів діяльності університетів високорозвинених країн світу показує, що найбільш високий міжнародний імідж мають ті, яким вдалося сформувати та інтегрувати у своїй структурі три системи: освітянську, дослідницьку та інноваційну. Остання виконує місію зближення університету з тією чи іншою виробничою сферою і є базою для розвитку високоінтелектуального бізнесу. Порівнюючи сказане з ситуацією в Україні та країнах Центрально-Східної Європи, слід відзначити, що більшість університетів мають потужну систему освітянської діяльності, але їх дослідницька матеріально-технічна база та фінансування науково-дослідних робіт досить слабкі. Що ж стосується інноваційної діяльності в Україні, то вона розпочинається лише в

незначній кількості закладів, навіть не маючи достатнього законодавчого забезпечення [9, с.30].

У перші роки незалежності Україна існувала за законодавчими актами Української РСР, наприклад у сфері освіти Закон УРСР “Про освіту” від 23 травня 1991 р. № 1060-XII [3]. У 1991 р. Україна мала широко розгалужену систему вищої освіти, яка охоплювала 1242 професійних, 735 середніх спеціальних та 156 вищих навчальних закладів. За чисельними показниками мережа вищих навчальних закладів України відповідала рівневі більшості розвинених країн світу. [11, с. 4].

Наступним важливим кроком стало прийняття Державної національної програми “Освіта” (“Україна XXI століття”), та Закону України “Про вищу освіту” № 2984-III від 17 січня 2002р.[2].

Також до основних нормативно-правових актів, які здійснюють регулювання освітніх відносин можна віднести: Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», Постанова Кабінету Міністрів України від 05.04.94 р. № 228 "Про порядок створення, реорганізації ліквідації навчально-виховних закладів", Постанова Кабінету Міністрів Міністру від 08.08.07 № 1019 «Про ліцензування освітньої діяльності з надання освітніх послуг», Постанова Кабінету Міністрів Міністру від 13 грудня 2006 р. №1719 «Про перелік напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра», Закон України «Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу».

Новим ключовим етапом інтеграційного процесу стало прийняття нового Закону України «Про вищу освіту» від 1 лютого 2014 року, який повністю перезавантажив систему української освіти. Розробкою якого займались громадськість, науковці та освітяни. Новелами даного нормативного акту стали:

- Якість освіти контролюватиме незалежний орган — Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти;
- Академічна автономія. Кожен ВНЗ отримав право впроваджувати власні освітні та наукові програми;
- Фінансова та господарська автономія. Вищі навчальні заклади і можуть відкривати власні рахунки, отримувати кредити, розпоряджатися майном та землею. Вони зможуть засновувати наукові парки та підприємства, що займаються наукою чи інноваціями;
- Сильне студентське самоврядування;
- Прозорість. Кожен вищий навчальний заклад зобов'язаний публікувати на власному сайті документи про свої фінанси, майно, у тому числі кошториси, звіти про їх виконання, розподіл зарплат тощо;
- Ректори, декани, завідувачі кафедр обираються на свої посади на 5 років і не мають права їх обіймати більше ніж двічі;
- П'ять освітньо-кваліфікаційних рівнів:
  - молодший бакалавр;
  - бакалавр;
  - магістр;
  - доктор філософії;
  - доктор наук;
  - ступінь «спеціаліста» скасовано;

- Скасовані рівні акредитації вищих навчальних закладів. Натомість передбачено 4 типи ВНЗ: університети (універсальні навчальні заклади); інститути та академії (галузеві навчальні заклади) і коледжі (де готують спеціалістів до рівня молодшого бакалавра чи бакалавра);
- Наукові роботи та відгуки опонентів перед захистом розміщуються на сайтах вузів;
- Зменшено навантаження на викладачів (з 900 до 600 годин на ставку) та студентів (30 годин замість 36 на кредит);
- Академічна мобільність. Запроваджується передбачена Болонською системою кредитно-модульна система вимірювання навчального навантаження;
- Вступ — тільки через зовнішнє оцінювання;
- Конкурентна система держзамовлення. Механізм електронного вступу до ВНЗ і автоматичного розміщення держзамовлення;
- Стипендії на рівні прожиткового мінімуму;
- Гарантоване цільове фінансування наукових розробок в університетах, які отримують статус національного або дослідницького;
- Мовою викладання є державна мова.

Для підвищення міжнародної академічної мобільності вищий навчальний заклад має право частину дисциплін викладати англійською чи іншими іноземними мовами, але забезпечивши при цьому знання здобувачами відповідної дисципліни й українською [3].

Для того щоб зрозуміти основні положення даного Закону слід проаналізувати окремі його положення в силу їх важливості для українського, освітнього інтеграційного процесу.

Як раніше зазначалося створюється «Національне агентство з якості вищої освіти». Нацагентство є постійно діючим колегіальним органом, який реалізує державну політику у сфері вищої освіти. Агентство наділене наступними повноваженнями: аналіз якості освітньої діяльності ВНЗ, ліцензійна експертиза, формування єдиної бази спеціальностей, затвердження стандартів вищої освіти, акредитація спеціальностей. До складу агентства повинні увійти всі вищі навчальні заклади незалежно від форми власності. Агентство складається з 25 членів. Голова та заступники Нацагентства обираються на три роки і призначаються Кабміном [3].

Рішення щодо акредитації освітньої програми повинні прийматися на основі експертного висновку галузевої експертної ради. До складу таких рад можуть входити: представники держави, роботодавці, професійні об'єднання, представники вузів, наукових установ тощо. Створення даного органу є міцним підґрунтям для регулювання діяльності на ринку надання освітніх послуг та контролю за якістю рівня освіти, яка надається вищими навчальними закладами України. Від тепер кожний навчальний заклад буде змушений доводити, що він надає справді якісні знання [6].

Більш того, кожен ВНЗ отримав право впроваджувати власні освітні та наукові програми. Також саме навчальні заклади тепер остаточно присуджуватимуть вчені ступені. Нацагентство лише акредитуватиме спеціалізовані вчені ради і розглядатиме апеляції на їх рішення. Вищі самостійно

вирішуватимуть, чи визнавати іноземні дипломи та ступені піл час прийому на навчання і роботу. Навчальні заклади зможуть видавати як власні, так і державні дипломи. Ректорів та деканів обиратимуть терміном на 5 років на прямих виборах викладацькі колективи, а також студенти, частка голосів яких збільшується до 15% [3]. Міністерство не зможе більше нав'язувати ВНЗ ректорів і має укласти контракт із тим керівником, який отримав на виборах понад 50% голосів. Слід зазначити, що в США, де немає планування на загальнонаціональному рівні та дуже мало розпоряджень і правил, автономні університети створили систему, яка в цілому забезпечує широкий доступ до навчання і дозволяє досягнути в низці університетів рівня світового класу в надзвичайно широкому спектрі наукових досліджень [9, с. 40].

Таким чином, участь вітчизняної системи вищої освіти в євроінтеграційних перетвореннях має бути спрямована лише на її розвиток, набуття нових якісних ознак, а це можливо тільки шляхом проведення модернізації нормативно-правової бази вітчизняної вищої освіти та надання широкої автономії вищим навчальним закладам, у вирішенні питань їхнього життя. В Україні багато зроблено для вирішення цих проблем, про це свідчить наявність цілої низки нормативно-правових актів. Крім того, важливим кроком до створення якісного європейського рівня освіти було прийняття нового Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року.

Тож головним завданням української влади, вищих начальних закладів, студентів та викладачів є якісне втілення нових засад, передбачених даним Законом.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Розвиток освіти в Україні (1992-1993 рр.): Доп. 44-ї сесії Міжнар. конф. з питань освіти (жовтень 1994). – К.: Міносвіти України, 1994. – 118 с.
2. Про вищу освіту: Закон України від 17.01.2002 № 2984-III.
3. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII
4. Моїсеєва Ф.А., Усачов В.А. Європейська інтеграція вищої освіти України в контексті Болонського процесу / Ф.А. Моїсеєва, В.А. Усачов //Наука. Релігія. Суспільство. - 2014 - № 1. - С.36-40.
5. Вища освіта в контексті європейської інтеграції. Інтерв'ю ректора НТУУ “КПІ” академіка НАН України М.З.Згуровського. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kpi.ua/922-9>
6. 16 революційних змін у вищій освіті: Новий закон почав діяти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://texty.org.ua/pg/article/textynewseditor/read/55679>
7. Нормативно-правові акти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.mon.gov.ua/ua/activity/66/normativno-pravovi-akti>]
8. Вища освіта в Україні. Нормативно-правове регулювання: Нормат. зб. / За заг. ред. М.Ф. Степка, Л.М. Горбунової. – К.: Форум, 2007. – Т. 1. – 798 с.
9. Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи: Монографія / За заг. ред. Ф.Г. Ващука. – Ужгород: ЗакДУ, 2011. – 560 с. – (Серія «Євроінтеграція: український вимір»; Вип. 16).

